

Ο ΒΕΝΤΛΕΥΟΣ

ΚΑΙ Ο ΚΟΥΤΟΡΓΑΣ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ α' Μαΐου 1864.

ΦΙΛΑΤΕ MARINE Π. ΒΡΕΤΕ,

Οὔτε τὴν αἵτησίν σου ἀπέρριψα, οὔτε τὴν ἐμὴν ἐλησμόνησα ὑπόσχεσιν, ἀλλ' ἐν ᾧ, ἐνθυμούμενος ὅτι ἡ περὶ τῆς σημερινῆς ἡμῶν γλώσσης διατριβὴ ἀπέβη διεξοδικωτέρα ἢ ὅ τι εἰς τὸ μνηνολόγιον ἤρμοζεν, ἡτοιμαζόμενην δι' ἄλλου τινὸς νὰ ἀναπληρώσω τὸ ἔλλειμμα, αἴφνης βαρὺς ἐπιπεσὼν ὁ ἐξωτερικὸς χειμὼν καὶ ἔτι βαρύτερος ὁ ἐσωτερικὸς, τῶν γεροντικῶν ἀσθενειῶν, καὶ τὸν γράφοντα ἐνάρκωσαν καὶ τὰ γραφόμενα διεσκόρπισαν. — Οὐδαμῶς ὅμως ἔνεκα τούτου ἀποδειλιάσας καὶ ἐκ παντὸς τρόπου ἀπαραίτητον χρέος ὑπολαμβάνων τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, μικρόν τι ἀναλαβὼν, ἤρχισα πάλιν, ἰσχυριζόμενος, νὰ ἀσχοληθῶ περὶ τούτου. Προσπαθὼν δὲ νὰ προσενέγκω τι ὅσον ἔνεστιν ὀλιγώτερον κακὸν, ἢ ἁλλὰξα πολλάκις σχέδιον, ἐκ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἀποπηδῶν, τὸ δεύτερον νομίζων κρεῖττον τοῦ πρώτου, τοῦ δευτέρου τὸ τρίτον καὶ οὕτω καθεξῆς. — Οὐκ ὀλίγα λοιπὸν θέματα εἴλκυσαν τὴν προσοχήν μου ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ. Ἐπειδὴ δὲ τινὰ μὲν ἀπέβησαν, ὡς ἡ περὶ γλώσσης διατριβή,

τινὰ δὲ δι' ἓνα ἢ ἄλλον λόγον ἐκρίθησαν ἀνάρμοστα εἰς τὸ μη-
νολόγιον, διὰ τοῦτο, φοβούμενος μήπως πάθω τὸ τῶν λίαν φι-
λαρέσκων καὶ κομψευομένων νεανίδων αἵτινες, παραπολὺ περὶ
τὴν ἐκλογὴν τοῦ νυμφίου ἀκριβολογοῦσαι, μένουσιν ἐν τέλει,
τούτου ἕνεκεν, ἀνύμφευτοι, πέμπω σοι τὸ μικρὸν τοῦτο ἄρθρον·
περὶ δὲ τῶν λοιπῶν; τούτων ἡ τύχη ἐν γούνασι θεῶν κεῖται.

Ο ΒΕΝΤΛΕΥΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΥΤΟΡΓΑΣ.

Ἡ περὶ γνησιότητος ἢ νοθείας τῶν τοῦ Φαλάριδος, Σωκρά-
τους, Θεμιστοκλέους καὶ ἄλλων ἀρχαίων ἐπιστολῶν, ὡς καὶ
τῶν Αἰσωπέων Μύθων, περιώνυμος φιλονεικία, ἐν Ἀγγλίᾳ περὶ
τὰ τέλη τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος (1696-97) ἀναφυεῖσα,
μέχρι χθὲς καὶ πρῶην ἐνομιζέτο ὡς δίκη ἐφάπαξ καὶ ὀριστικῶς
δεδικασμένη, οὐδὲ λόγου περὶ τούτου πλέον γινομένου. Μετὰ
τὴν ἀπόφασιν τοῦ περικλεοῦς Ρικκάρδου Βεντλεῦου εἰς οὐδενὸς
ἤρχετο νοῦν νὰ ἀμφιβάλλῃ πλέον, τῶν πάντων πεπεισμένων ὅτι
ταῦτα, καὶ μάλιστα αἱ ἐπιστολαὶ, ἦσαν σοφιστοῦ ἢ σοφιστῶν
μελέται, ἐκ πλείστων ὅσων ἐαυτὰς προδιδούσαι.

Ἐσχάτως ὁμῶς ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς ἱστορίας ἐν τῷ πανε-
πιστημίῳ τῆς Περουπόλεως, ὁ συγγραψας καὶ τὸ περίεργον
φυλλάδιον περὶ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τραπεζιτῶν,
πρῶτος αὐτὸς, νομίζω, ἐξέδωκε πόνημα ἐπίτηδες πρὸς ἀναί-
ρεσιν τῶν τοῦ Βεντλεῦου, καὶ μέχρι τοῦδε μόνον περὶ τῶν τοῦ
Θεμιστοκλέους ἐπιστολῶν. Ὡς δὲ ὁ Βεντλεῦος, οὔτε τὸν σοφὸν
τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Γυλλιέλμον Τέμπλην σεβασθεὶς, δεχόμενον
τὴν γνησιότητα τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος καὶ γράψαντα ἐν τινι πο-
νήματι, Essay upon Ancient and Modern Learning, ὅτι « οἱ
Αἰσώπειοι Μῦθοι καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Φαλάριδος
εἶναι τὰ κάλλιστα καὶ ἀρχαιότατα περὶ ἑλληνικὰ

συγγράμματα, ἐπὶ Κύρου καὶ Πυθαγόρου γραφέντα, » οὔτε τὰς φωνασκίας πτοηθεῖς πολλῶν ἄλλων λογίων οἵτινες, κολακεύοντες τὸν ἀντίπαλον τοῦ Βεντλεῦ Βούλιον, περιεφρόνου, καὶ καθύβριζον τὸν μέγαν κριτικὸν, ἐξέδωκε τὴν ἑαυτοῦ Διατριβὴν· οὕτως ὁ Κουτόργας καὶ τὴν μέχρι τοῦδε ἀνέκκλητον φημιζομένην ἐτυμηγορίαν τοῦ Βρεταννοῦ Ἀριστάρχου, καὶ τὸ γνωμικὸν *res judicata pro veritate habetur*, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπισήμων φιλολόγων οἷον Οὐολφίου καὶ ἄλλων ὑπὲρ Βεντλεῦ κρίσεις (ἴδε Ἀνάλεκτα I) παραβλέψας, καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὴν ἀλήθειαν τιμῶν ἐξέδωκε τὴν ἀναιρετικὴν τῆς ἀναιρετικῆς διατριβῆς του. Ἡ μὲν τοῦ Βεντλεῦ ἐπιγράφεται· *A Dissertation upon the Epistles of Phalaris, Themistocles, Socrates, Euripides, and others and upon the fables of Aesop* μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ εἰς τὸ Λατινικὸν καὶ εἰς τὸ Γερμανικόν, ὑπὲρ ἧς καὶ καθ' ἧς πάμπολλα τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐγράφησαν. Ἡ δὲ τοῦ Κουτόργα· *Examen de la dissertation de Richard Bentley sur l'authenticité des lettres de Thémistocle, par M. Koutorga. Paris, 1861.*

Ἐν ταύτῃ ὁ συγγραφεὺς, καὶ ὅτι οὐδεμία περὶ τούτων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσι γίνεται μνεία, τοῦ Σουίδα πρῶτον μνημονεύοντος αὐτὰς, καὶ ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ αὗται παραδόξως πως ἐκ τοῦ ὁστρακισμοῦ τοῦ Θεμιστοκλέους ἄρχονται, καὶ ὅτι ἡ φράσις καὶ τὸ λεκτικὸν δὲν εἶναι τῆς ὑποτιθεμένης ἐποχῆς, καὶ ὅτι ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσι πολλὰ χρονολογικὰ ἀμαρτήματα, πάντα ταῦτα τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ἀντιπάλου ἐξετάζων, καὶ ἐν πρὸς ἐν ἀνατρέπων, συμπεραίνει ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ εἰσι γνήσιαι. Εἶναι δὲ περίεργα τὰ ἐκ τοῦ πρώτου ἐπιχειρήματος παρ' ἀμφοτέρων ἐξαγόμενα. « Θουκυδίδης, λέγει ὁ Βεντλεῦς, Χάρων ὁ Λαμψάκηνης, τοὺς ὁποίους ἀκολουθεῖ καὶ Κορνήλιος ὁ Νέπως, καὶ Πλούταρχος, λέγουσιν ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς καταφυγὼν εἰς

τὴν Ἀσίαν προσῆλθεν εἰς Ἀρταξέρξην υἱὸν Ξέρξου νεωστὶ τότε βασιλεύοντα. Ἐφορος ὁμῶς, Ἡρακλείδης καὶ ἄλλοι πολλοὶ συγγραφεῖς ἱστοροῦσιν ὅτι ὁ Ξέρξης, βασιλεύων ἔτι, ἐδέχθη τὸν Θεμιστοκλῆ. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ ἀναφέροντες ὅτι οὐχὶ τρεῖς, ἀλλὰ πέντε πόλεις ἐδόθησαν παρὰ βασιλέως τῷ Θεμιστοκλεῖ. Εἰ λοιπὸν αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἐγνωρίζοντο ὑπὸ ἐνὸς τῶν ἱστορικῶν τούτων, ἡ τοιαύτη διαφωνία δὲν ὑπῆρχε, διότι αὐτὸς ὁ Θεμιστοκλῆς λέγει ῥητῶς ὅτι εἰς τὸν Ἀρταξέρξην προσῆλθε· καὶ τρεῖς μόνον πόλεις ἔλαβεν. » Ὁ δὲ Κουτόργας, εἰς τὸ ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενον διὰ τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ φθάνων, λέγει· « Αὕτῃ αὕτῃ ἡ διαφωνία τῶν συγγραφέων ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἀνέκαθεν ὑπαρξίν τῶν ἐπιστολῶν. » Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἔρις αὕτη, ὑπὸ Βρετάννου καὶ Ρώσσου διεξαγομένη, ὡς ἐν μονογραφίᾳ, τρόπον τινὰ, παριστᾷ τὰ δύο ταῦτα ἔθνη μαχόμενα, διὰ τοῦτο εἶναι πιθανὸν ὅτι πολλοὶ μὲν ἀναγνώσται, ὑπὸ τῶν τοῦ Βεντλεῦου ἔτι ἐμπνεόμενοι, ἢ ἀπλῶς οὕτω διατεθειμένοι, θέλουσιν ἐκφωνήσαι ὅτι ἡ ὑπεράσπισις τῶν τοῦ Φαλάριδος καὶ τῶν τοῦ Αἰσώπου ἔσται ὡς ἡ τῆς Σεβαστουπόλεως, γενναία μὲν ἀλλ' ἀτυχής. Ἄλλοι δὲ ἀπ' ἐναντίας, ὑπερβαρύνοντα εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς κριτικῆς εὐρίσκοντες τὰ Κουτόργεια, θέλουσι τὰ κηρύξει ὡς παρέχοντα μικράν τινα ἠθικὴν ἀποζημίωσιν τῆς πολεμικῆς ἀποτυχίας.

Ἐγὼ δὲ, μετὰ τὸ πόνημα τοῦ Κουτόργα, ἐκ νέου ἀναγνοὺς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Θεμιστοκλέους, ἐν τῇ νεωτάτῃ αὐτῶν ἐκδόσει, ὑπὸ Ἀντωνίου Οὐεστερμάννου (ἐν Λειψίᾳ, 1857-59), ἔπαθον οὐχὶ παράδοξον ἀλλὰ σύνηθές τι· θελήσας δηλ. νὰ σκεφθῶ παραπολὺ καὶ σκεπτόμενος ἔτι περὶ τούτου, ἀνέβαλα πᾶσαν ἐμὴν γνώμην, εὐχόμενος καὶ περιμένων τὴν κρίσιν τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα δεινῶν. Ὡς δὲ μέχρι τοῦδε ἐνομιζέτο ὅτι ὁ Βεντλεῦος, γράψας τὴν περιώνυμον Διατριβὴν του, ἔδωκε τοῖς

λογίοις οἶον τύπον τῆς ἐν τῇ φιλολογίᾳ ὑψηλοτέρας κριτικῆς, οὕτως ὁ Κουτόργας, εἰς πείσῃ τὸ ἐναντίον, θέλει τιμηθῇ ὡς ἐκδοὺς οὐχὶ ἀντίρροπον ἀλλ' ὑπέρτερον ἐκείνου κριτικῆς ὑπόδειγμα, καὶ θέλει κήρυχθῇ ἐστεμμένος ἔφεδρος, νικητῆς τοῦ πρώην παμμάχου νικάτορος. Ὁ καιρὸς διδάσκαλος.

Ὁ Ἀριστοτέλης, παρακαλούμενος ὑπὸ τῶν ἰδίων μαθητῶν ἵνα ὀρίσῃ τὸν ἐαυτοῦ διάδοχον, παρήγγειλε νὰ κομίσωσιν αὐτῷ οἶνον Ῥόδιον καὶ Λέσβιον· γευσάμενος δὲ ἀμφοτέρων εἶπεν ὅτι παρὰ τὸν τῆς Ῥόδου, πατρίδος τοῦ Εὐδήμου, ἡδύτερον εὔρισκε τὸν τῆς Λέσβου, πατρίδος τοῦ Θεοφράστου, κηρυχθέντος ἔπειτα διὰ τοῦτο διαδόχου. Ἐάν τις, ἐπὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως, θελήσῃ νὰ μεταχειρισθῇ ὁμοίαν φράσιν ἵνα δείξῃ τίνος κριτικὴν προτιμᾶ, ἐπειδὴ αἱ πατρίδες τῶν ἀντιμαχομένων δὲν παράγουσιν οἶνον, εἰ καὶ ἐν αὐταῖς συσσωρεύονται οἱ γενναιότεροι τοῦ κόσμου οἶνοι, πρέπει ἀναγκαίως νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ λονδίνιος ζῦθος εἶναι καλλιώτερος τοῦ φιλλανδικοῦ ἢ τοῦ τῆς Πετροπόλεως, ἢ τὸ ἐναντίον. Ἀλλ' ἄλις ἤδη περὶ τούτου.

Κ. ΑΣΩΠΙΟΣ.